

Хто ти? (скорочено)

Євген Гуцало

Колишній матрос у смугастому тільнику, штанях— кльош та безкозирці зіскочив з підніжки автобуса. За ним зійшла дівчина. Вона була вогнисто— руда. Коси здіймалися полум'ям, біле лице вродливе, а очі — глибокі й блакитні. Тільки погляд був якийсь жорсткуватий і непривітний.

На дівчину всі звернули увагу, бо тут знали кожного "свого". А крім того, її коси так "полум'яніли вогнем осіннього золотистого листя".

Дівчина, роззираючись по боках, з центру звернула на довгу вулицю, знайшла потрібний їй будинок. Хотіла ступити на подвір'я, та раптово передумала. Стала роздивлятися цегляний будиночок. Потім-таки наважилася спитати в бабці, чи тут живе Дарина Дмитрівна, Одарка Шмаглій. Непривітна зсутулена бабця тицьнула рукою у крайнє вікно першого під'їзду.

Дівчина рішуче звернула на подвір'я. У тісному коридорі стояли якісь мішки, ящики, відра, усякий непотріб. Постукавши, стала напружено чекати. Раптом двері з виляском відчинилися і з них наче вирвався злий дух. Це був хлопчик років шести—семи, горбоносий, з прищупленими вухами, з мисливським азартом в очах.

Дівчина запитала, чи тут живе Дарина Дмитрівна, а з—за спини хлопчика їй відповіла кучмата дитяча голівка, що тут. "Вмить кучматі русяві пасма розпались, і з їхніх свавільних хвиль постало миловидне й блискуче, наче обкатана морська галька, обличчя дівчинки. Її пишні губки скидались на дві пелюстки ранкової ружі, що переблискує росою, карі вічка мерехтіли, як равлики".

Діти мовчки дивилися на гостю. Вони були не схожі між собою, як, скажімо, цвіт гарбузовий не схожий на цвіт вишні.

Незнайомка, спитавши, чи може побачити Дарину Дмитрівну, почула у відповідь, що її немає, вона в лікарні. Дівчина розгубилася ще й від того, що діти називали Дарину Дмитрівну своєю мамою Одаркою. Вийшла на подвір'я і сіла в забутті.

Пробудилася від того, що дівчинка звернулася до неї і сказала, щоб вона не ждала — мама дуже хвора і не скоро повернеться. Діти йшли на річку ловити рибу. Незнайомка сиділа, "відчуючи біль і пустку в душі, непорозуміло дивилась на довколишній світ і, мабуть, не вірила в справжність його".

Через двір придибала та сама бабця і стала розпитувати дівчину, ким вона доводиться Одарці, адже та не тутешня, близьких родичів не має. Незнайомка сказала, що вона далека родичка, з—під Одеси, приїхала провідати. Але далі розказувати свої таємниці не квапилась.

У бабці "личко засяяло співчуттям, проте очі не ожили, zostались схожими на двох волохатих гусениць у побурілих осінніх листочках". Вона присіла на лавчину і стала розповідати, що Одарка лікується, але навряд чи це їй допоможе. От тільки дітей жалко — малі ще. Ілько від одного батька, Галя — від іншого. Перший чоловік Одарки був

славним, працював у локомотивному депо, помер від хвороби. Але залишив і хату, і майно, і гроші. Та жінка все хутко пустила за димом.

Дівчина нетямковито спитала, що, мовляв, була пожежа? Бабця пояснила, що Одарка сплуталася тут з одним чоловіком, "достеменним циганом". Він їздить на "Волзі", у кожному селі в нього жінка, ще й квартира своя в місті. їздив цей Рафальський, поки були в Одарки гроші (а вона хату чоловікову продала). Купувала для нього і горілку, і костюми. Дівчинку Галю від нього мала. А він навіть не записав дитину на себе. Бабуся сказала, що сусіди застерігали Одарку, та де там — "така вдача — світу за ним не бачила, все ладна була йому віддати. Рафальський чим платив? Поки гроші — приймав у себе й сюди приїжджав. А як злягла в лікарню, то "Волги" ні разу не було в дворі. Діти самі хазяйнують. А жалко їх, малі. Сусіди підгодовують. А завтра як? Треба для них пристановисько шукати, якийсь притулок дитячий". Дівчина слухала з сухими та шорсткими очима, а при згадці про притулок ледь не зайшлася плачем.

Бабця—печерижка знову забідкалася, що Одарці вже з лікарні нема вороття, і допитувалася, ким же дівчина доводиться їхній сусідці.

Незнайомка, не слухаючи балакучої старої, підвелася і пішла з двору, спотикаючись та заточуючись.

Отямилась у парку. Зійшла на берег ставу. І одразу ж побачила Галю з Ільком. Ті тримали вудочки й заворожено дивилися на поплавці.

Дівчина їх покликала, спитала, чи хочуть їсти. Незабаром усі сиділи на траві і з апетитом їли бутерброди. Незнайомка стала розпитувати, чи ловиться риба. Діти ніби чекали цього питання, із задоволенням повідомили, що без улову не повертаються додому і що його вистачає на прожиток. Мріяли про човен—довбанку або хоч пліт. Ількові цього року до школи, але у нього немає ні зошитів, ні книжок.

Діти розповіли, що мати лежить у залізничній лікарні, раніше вони носили їй усякі передачі, а вчора не взяли, повернули. І тітка сказала, щоб більше не ходили.

Дівчинка запитала у незнайомки, як її звати. Та гірко відповіла, що так само, Галею. І пішла через парк, здогадуючись, що за рядком тополь має бути лікарня.

У приймальному покої сказали, щодо Одарки не пускають навіть рідних дітей. Тоді дівчина знайшлася і сказала, що вона з профспілкової організації з важливим дорученням. Натоптувата няня зітхнула і сказала, що які там можуть бути доручення, хвора весь час спить. Хіба що глянути на неї, та й то їй перепаде, як довідаються. Але вона мала чуле серце, тому дала дівчині білий халат і провела в палату.

Хвора спала, якимось дивно поклавши худенькі долоньки біля вух. Вона була зворушливо безпорадна.

Відвідувачка глянула на змарніле, незнайоме обличчя, і її охопив страх. Вона тихенько покликала, але хвора й не поворухнулася. Її сусідка по палаті сказала, щоб Одарку не будили — їй уві сні легше.

Дівчина глянула на жовто—зелені плями на шкірі хворої, і судом перехопила її горло.

Раптом Одарка відкрила очі й напівсвідомо глянула на дівчину. Її обличчя

зоставалося байдужим і чужим. Ніби не своїм голосом спитала: "Хто ти?", а очі вже самі закривалися, як невідворотна біда.

Пацієнтка з сусіднього ліжка знову сказала, щоб хвору не тривожили, хай спить, а вона передасть їй, хто приходив.

У цей час вкотилася няня і, чіпко вхопивши молоду відвідувачку за лікоть, вивела з палати. Вона сказала, що Одарці вже ніщо не допоможе — агонія, хвороба віку.

Дівчина, вражена побаченням у лікарні, стояла за ворітьми лікарні, страхаючись подумати про те, що мало статися...

Попрямувала до вокзалу. Але раптом її зупинив той самий моряк, з яким їхала в автобусі, і запросив у кафе. На його здивування, дівчина погодилась. Моряк співчутливо розпитував, що трапилося, назвався Нестором Минайленком. Дівчина назвала себе Галею й розповіла, що приїжджала до матері, а та її не впізнала, бо дуже хвора і скоро помре, тільки спитала: "Хто ти?" Матрос присоромив дівчину, що вона кидає матір. А та відповіла, що мати не впізнала її, як і вона, бо й зовсім не знала.

Мати ще маленькою здала Галюдо дитячого притулку. А хто батько, дівчина не знає. І мати тепер уже не скаже. Після притулку Галя пішла на швейну фабрику і шила блузочки. Якось приїхала до тітки й випросила материну адресу. Далі дівчина уривчастим від судоми голосом сказала: "Я не могла зрозуміти... не могла зрозуміти, чому вона відцуралась назовсім! Ну нагуляла мене, коли була молодою, ну хотіла видати себе за бездітну, не прославитись матір'ю—одиначкою! Заміж хотіла... Але ж потім! Потім, коли я виросла... Хай би просто навідалась! Навіть до тих, хто в притулку, матері навідувались! Я б тільки глянула, я б тільки взяла її долоні в свої, притулилася до них губами, притулилася б щоками..." І додала, що вирішила приїхати просто подивитися на матір, ні в чому її не дорікати, адже вона вже доросла, самостійна. От і приїхала. А мати її не впізнала. Тепер помирає. Але їй не можна, у неї маленькі діти, які зовсім ні в чому не винні. Матрос здивувався, що Галя ніби жаліє жінку, яка її покинула й прирекла на сирітство.

Ніби звана якимось покликом, дівчина вийшла з кафе й побрела до лікарні, намагаючись знайти вікно палати матері.

Потім подалася на вокзал. Потрібний поїзд йшов тільки вранці, і Галя цьому аж зраділа.

Пішла до знайомого комунального будиночка, пробралася темним коридором і постукала. Двері стрімко відчинилися — і на порозі став Ілько, а за ним Галя. Вони заявили, що мати ще не повернулася.

Пізня гостя попросила, щоб її пустили переночувати, бо вона спізнилася на поїзд. Діти пропустили Галю в кімнату. Там був повний безлад. У дівчини аж подих перехопило від вигляду цього убогого родинного вогнища. Що привело її сюди знову? Чому не дочекалася поїзда на вокзалі? Не подалася геть від матері, яка її відцуралася колись і не впізнала тепер? Не втекла від братика й сестрички, які й не підозрюють, що вона не випадкова гостя, а їхня рідна сестра? Раптом дівчині спало на думку, що мати розкаювалася, тому й назвала другу дочку теж Галею, не сподіваючись зустрітися з

першою.

Гостя спитала, де їй спати, і діти запропонували на місці мами, бо вони спали всі разом.

У маленької Галі був пустотливий вигляд, а Ілько супив брови й не роздягався. Коли всі полягали, Галя подумала, які ж ці діти худі, недоглянуті. І що їх чекає далі — притулок? Добре ще, коли один. А як різні? І загубить тоді брат сестру, й можуть більше ніколи не зустрітись. І до чого ж тут вона?

Чути було, як ритмічно і злякано б'ється серце дівчинки. Маленька Галя раптом попросила Галю велику розповісти казку. Та, подумавши, відповіла, що не знає казок. Діти здивувалися: що, мама їй ніколи казок не розказувала? Гостя сказала, що ні, і запропонувала скласти нову казку, де не буде ні Баби—Яги, ні Змія з дев'ятьма головами. Хай це буде казка про щастя. От, наприклад, жили на світі брат і дві сестри. І обох сестер звали Галями. Хлопчик засумнівався, чи може таке бути. Галя — старша запевнила, що може, от як її і його меншу сестричку.

Втрюх, перебиваючи один одного, вони склали спільну казку. Незабаром почулося сонне дитяче дихання.

Звівшись на лікті, Галя дивилася на обличчя дітей, намагаючись розгледіти те, що відоме було тільки їй. "І, можливо, ще не знала, а тільки здогадувалась підсвідомо, що ніколи не зможе кинути цих дітей, бо віднині вони були їй не чужі, а рідні, віднині вони були її братом і сестрою, меншими, а вона — їхньою старшою сестрою, кровною, вже досвідченою. Здогадувалась, що, сама гірко скривджена, вона не захоче, аби ці дві крихітки звідали те саме, щоб вони були обділені ласкою, сердечністю, чулістю. Хвиля материнського тепла піднімалась у її грудях, і, схлипуючи крізь зуби, вона гладила долонею то чубату хлоп'ячу голівку, то м'які і довгі пасемка дівчинки і в цю мить начебто десь далеко відступали всі кривди й образи, натомість душа сповнювалась світлом доброти".